

پرداخت‌های غیر رسمی (زیرمیزی) در ایران: نتایج یک مطالعه کمی قبل از اجرای طرح تحول نظام سلامت مجتبی پارسا*

استادیار گروه اخلاق پزشکی دانشکده پزشکی، مرکز تحقیقات اخلاق پزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران

دیده‌ها و شنیده‌ها حاکی از شیوع پرداخت‌های غیر رسمی (زیرمیزی) در کشورمان دارد اما مطالعه‌ای که به جنبه‌های مختلف این امر پرداخته باشد کم‌تر موجود است. این مطالعه به جنبه‌های مختلف زیرمیزی از جمله نگرش پزشکان به آن، شیوع، دلایل و پیامدهای انجام آن خواهد پرداخت.

این پژوهش یک مطالعه کمی مقطعی است که با استفاده از پرسشنامه‌ی محقق ساخته بدون نام که روایی آن با روش قضاوت متخصصان و پایایی آن با استفاده از ICC و روش آلفای کرونباخ به اثبات رسیده است، بر روی ۲۵۷ نفر از پزشکان متخصص شرکت کننده در کنگره‌ها و سمینارهای حرفه‌ای در شهر تهران در نیمه دوم سال ۱۳۹۲ و قبل از انجام طرح تحول سلامت انجام شده است. در خصوص نگرش پزشکان به زیرمیزی، ۴۷/۵ درصد از آن‌ها دریافت آن را نادرست و ۱۷/۹ درصد درست می‌دانستند. ۳۴/۶ درصد هم بسته به شرایط گاهی درست و گاهی نادرست می‌دانستند.

در خصوص شیوع زیرمیزی در بررسی غیر مستقیم (بررسی شیوع در بین همکاران) اکثر پزشکان (۳۶/۸ درصد) با میزان شیوع ۸۰-۶۱ درصدی زیرمیزی بین همکاران خود موافق بودند. در بررسی مستقیم هم ۶۳/۸ درصد از پزشکانی که امکان دریافت زیرمیزی برای آن‌ها وجود داشت حداقل یک بار زیرمیزی دریافت کرده بودند. انجام آزمون فیشر نشان‌دهنده‌ی رابطه‌ی کاملاً معنی‌دار بین جراح بودن و دریافت زیرمیزی داشت. همچنین، نتایج رگرسیون لجستیک چندگانه نشان داد پزشکانی که دریافت زیرمیزی را درست می‌دانستند ۲/۳۵ برابر بیش‌تر از کسانی که دریافت آن را نادرست می‌دانستند زیرمیزی دریافت کرده بودند.

پزشکان شاغل در بخش خصوصی و شاغل توأماً در بخش خصوصی و دولتی به ترتیب ۲/۵۳ و ۲/۴۲ برابر پزشکانی که فقط در بخش دولتی شاغل بودند زیرمیزی دریافت کرده بودند. پزشکان متخصص شاغل در تهران تقریباً ۲ برابر پزشکان شاغل در شهرستان‌ها زیرمیزی دریافت کرده بودند. در مورد دلایل دریافت زیرمیزی واقعی نبودن تعرفه‌ها و عدم پوشش کامل بیمه‌ها اصلی‌ترین دلایل و در مورد پیامدهای دریافت زیرمیزی هم بالا رفتن هزینه‌ی بیماران و آسیب به شأن پزشکان و بالا رفتن هزینه‌ی خدمات پزشکی مهم‌ترین پیامدهای آن شناخته شد.

واژگان کلیدی: زیرمیزی، نگرش پزشکان، واقعی نبودن تعرفه‌ها، پوشش بیمه‌ها

* Email: mparsa@tums.ac.ir